

MŰHELY

JAVÍTÓVIZSGÁZTASSUNK MÁR JÚNIUSBAN

I. Az általános iskolai új Tanterv utat nyitott az új módszerek, eljárások kísérletezéséhez, alkalmazásához is. A korszerűsítés nemcsak az oktató-nevelő munka szorosan vett mindennapi gyakorlatában követeli helyét, hanem egyéb — az oktató-nevelő munkával szervesen összefüggő más területeken is.

Ezért örömmel és lelkesedéssel vettük azt a megbízatást, amely a javítóvizsgák eddigi rendjének és időpontjának megváltoztatására vonatkozott.*

A kísérlet lényege: Tanév befejezése után azonnal kezdjük meg a javítóvizsgára bukott tanulók tervszerű korrepetálását úgy, hogy még június utolsó napjaiban javítóvizsgát tehessenek.

A kísérlet a Szeged Hámán, Kató ált. iskolában folyt, ahol 10 alsó, 16 felső tagozatos tanulócsoportha összesen 830 tanuló járt. Az iskola városszéli iskola, főleg munkás szülők gyermekeivel benépesítve. 5 napközis csoport oldja meg a gyermekek ez irányú problémáit. Félévkor 110 tanuló bukott meg (13,25 %).

II. A kísérlet beindítása előtt az iskolatanács alaposan, minden részletkérdésre kiterjedően megvitatta a tennivalókat, kidolgozta a végrehajtási tervet. Megállapította, hogy a javítóvizsgák előkészítésének eddigi gyakorlata nem felel már meg a követelményeknek, nem tölti és nem töltheti be funkcióját.

Az eddigi gyakorlat szerint a javítóvizsgára bukott tanulók előkészítése, korrepetálása a nevelők szabadságolási tervétől függetlenül általában augusztus 1-én kezdődött meg. Rendszerint olyan nevelők nyertek erre a munkára beosztást, akiknek a tanév folyamán előre kivett szabadság miatt 2—4 nap törleszteni valójuk volt, vagy ha ilyen eset nem volt, akkor válogatás nélkül — arányosan elosztva — valamennyi nevelő részt vett a korrepetálásban.

Ezzel kapcsolatos tapasztalataink:

Szinte minden nap más nevelő foglalkozott az összes javítóra bukott tanulóval; Lehetetlenség volt valamennyi tanuló felkészülését akár ellenőrizni is, nemhogy irányítani, segíteni;

Az így előkészített javítóvizsgák legtöbbször formaiak, sablonosak voltak, ahol végül is a *kényszerű liberalizmus* uralkodott;

A szülők elfoglaltsága és anyagi helyzete nem engedte meg, hogy gyermekükkel foglalkozzanak, mellé tanárt fogadjanak;

A tanulók augusztusra elfelejtették a tanultak nagy részét, teljesen kizökkentek a tanulásból;

A szülők és a bukott tanulók egész nyáron feszült idegállapotban voltak mindaddig, amíg a javítóvizsga le nem zajlott;

A javítóra bukott tanulók nyári szünete nyugtalan volt, s nem mehettek el dolgozni.

A fentiek alapján teljesen indokoltnak láttuk a kísérlet bevezetését.

A munkának 3 fázisát állapítottuk meg: megelőző fázis; előkészítő fázis; a javítóvizsga időpontja.

Legfontosabbnak a megelőző fázist tartottuk, s ezt a következő feladatokra bontottuk: nevelőtestület, szülők, tanulók tájékoztatása a kísérletről; gyenge előmenetelű,

* Ez év márciusban kaptuk meg Szeged m.j.v. Tanácsa VB Művelődési Osztályától a megbízást (az M. M. instrukciói alapján) és kezdhettük el a kísérletet.

bukásra álló tanulók osztályonkénti felmérése; a felmért tanulók megsegítésének megszervezése, a bukás megelőzése, elkerülése.

A tájékoztatást a nevelőtestület részére munkaértekezleten tartottuk meg.

A szülőket, tanulókat az osztályfőnökök tájékoztatták szülői értekezleten, illetve osztályfőnöki órán.

A nevelőtestület nagy érdeklődéssel, lelkesedéssel fogadta a kísérletet és az előterjesztett részletes programot. A tanulók felmérése után megkezdődött a megelőző időszak feladatainak megoldása, melybe minden nevelő bekapcsolódott.

A gyenge, bukásra álló tanulók megsegítése tantárgyanként külön-külön indult be. A segítség módját szinte egyénekre szabták. Az osztályközösség (a raj) is vállalt feladatokat.

A szaktanár irányításával tanulópárok alakultak ki, akik a szülők tudatával és segítségével tanultak együtt a jobb tanuló lakásán, vagy a napköziben.

A szaktanár választotta ki azokat a tanulókat, akikkel ő külön, korrepetálás formájában foglalkozott. A napköziben is hasonló-szervező munka indult be. Két-három tanulóbrigád is alakult, melynek tagjai egymásért felelősséget vállaltak.

Tanítási órákon a gyengébb tanulókat igyekeztek aktivizálni. Számonkérésnél 2-3 jó felet elhangzása után került reájuk a sor stb. Eleven, soha eddig nem tapasztalt lendületű munka indult be, melynek sokirányú nevelőhatását is tapasztalhattuk.

Ez a munka június 8-ig, az utolsó tanítási napig tartott. A kísérlet szükségessé tette a tanév végi feladatok rendjének bizonyos fokú átszervezését is. Az előzetes osztályozó értekezleteket június 9-10-én már megtartottuk és 13-án megvolt a tanévzáró ünnepély is, ahol már szólhattunk a végleges eredményről is. Itt ismételten tájékoztattuk a szülőket és tanulókat egyaránt a javítóvizsga új rendjéről, és ismertettük a szakszerű korrepetálás órarendjét is.

Június 15-vel kezdődött meg a kísérlet második fázisa: a *szakszerű korrepetálás, az előkészítő fázis*.

De mit eredményezett a megelőző időszak?

A 830 tanulóbból év végén 39 tanuló bukott meg (4,7%), ezek közül 11 osztályismétlésre, 28 javítóvizsgára. (3,37%).

Nagyszerű javulás ez a félévi eredményhez képest, melynek szülők, nevelők, tanulók egyaránt igen örültek, hiszen iközös munkájuk gyümölcse volt ez.

A javítóvizsgára bukott tanulók tanáronként és tantárgyanként az alábbiak szerint oszlottak meg:

<i>A nevelőnél</i>	2. osztályban	1 tanuló	számтанból és környezetismeretből
		1 „	számтанból
		1 „	olvasás, nyelvtanból
<i>B nevelőnél</i>	5. c „	1 „	oroszból
<i>C nevelőnél</i>	5. b „	1 „	oroszból
<i>D nevelőnél</i>	5. b „	1 „	magyarból
	6. a „	2 „	magyarból
<i>E nevelőnél</i>	5. c „	1 „	élővilágból
	7. a „	1 „	élővilágból
<i>F nevelőnél</i>	5. c „	2 „	földrajzból
	7. b „	1 „	földrajzból
	7. c „	3 „	földrajzból
<i>G nevelőnél</i>	6. b „	1 „	magyarból
	7. b „	3 „	magyarból
	7. c „	1 „	magyarból
<i>H nevelőnél</i>	6. a „	1 „	történelemből
	6. b „	2 „	történelemből
<i>I nevelőnél</i>	6. b „	1 „	számтанból

<i>J</i> nevelőnél	6. d	„	1	„	számтанból
<i>K</i> nevelőnél	7. a	„	1	„	élvilágból
<i>L</i> nevelőnél	6. c	„	1	„	magyarból
<i>M</i> nevelőnél	7. b	„	2	„	történelemből
<i>N</i> nevelőnél	6. á	„	1	„	földrajzból
bukott meg javítóvizsgára.					

A fentiek alapján 14 nevelő számára készítettünk korrepetálási órarendet 10 munkanapra, napi 2—2 óra korrepetálást beállítva.

Tekintettel arra, hogy a javítóra bukott 28 tanuló közül 25 felső tagozatos volt, s ezek közül 4 tanuló 2 tárgyból bukott (21 csak 1—1 tárgyból), az órarendet úgy állítottuk össze, hogy a 13 felső tagozatos tanár (B—N-ig) egyik része 8—10, a másik része $1/2$ 11— $1/2$ 13 óráig foglalkozott a tanulókkal. Minden tanulóval az a szaktanár foglalkozott, aki megbuktatta. A korrepetálások megkezdése előtt az érdekelt tanárokkal rövid megbeszélést tartottunk. Itt megállapodtunk abban, hogy az anyagot súlypontosítani kell, s a legtöbb időt arra a hiányosságra kell fordítani, amely miatt a tanuló megbukott. Minden tanár 20—20 órában foglalkozott tanulóival.

A fentiekből kitűnik, hogy 8 nevelő csak 1—1 tanulóval foglalkozott 20—20 órán át. Ez 2 órás tárgy esetében (földrajz, élvilág, történelem stb.) azt jelenti, hogy (egész évi 66 órát számítva) a hiányosságok pótlására annak mintegy harmad részét, 20 órát fordíthatott a nevelő. Micsoda lehetőség!

A napi 2 óra között 10 perces, a váltáskor pedig fél órás szünetet tartottunk, hogy a második tárgy előtt kipihenhesse az érdekelt tanuló magát.

Minden nevelő külön füzetben feljegyzést vezetett a napi munkáról, az elvégzett anyagról, az alkalmazott módszerekről, a 20 óra letelte után összegezte tapasztalatait, melyről később röviden szó lesz.

A korrepetálás tanáronként elkülönítve folyt, kötetlenül, az asztalt körülülve (8 tanár esetében egy tanulóval kettesben), közel, emberközelségben egymáshoz.

A 28 javítóra bukott tanulóból 27 már az első nap pontosan megjelent és mindvégig rendszeresen járt.

Történelemből, földrajzból, élvilágból a szertár helyiségében folyt a korrepetálás, ahol minden eszköz kéznél volt, elővehették, felhasználhatták.

A korrepetálások során hasznos tapasztalatokra tettünk szert, jó módszerek alakultak ki. Egyik nevelő őszintén bevallotta, hogy a megbuktatott tanulót „félreismertte”, sokkal többre képes, mint eddig vélte. A másik nevelő örömmel újságolta, nem gondolta volna, hogy az általa megbuktatott tanuló ilyen olvasottsággal rendelkezik. A harmadik nevelő elmondotta, hogy a tanuló egész évben „ki nem nyitotta a száját”, s most, hogy szemtől-szembe ülték 20 órán át, feloldódott, beszélgetni kezdett, s örömmel állapította meg, mennyit tud, s közepesre javított stb. Ezek a megnyilatkozások is azt bizonyítják, hogy mennyire fontos a tanuló alapos megismerése, és milyen alapvető dolog a tanár—tanuló közötti új viszony megteremtése.

A korrepetálás folyamán kialakult módszerek is figyelemre méltók. Például:

G nevelő (magyar): „A nyelvtani és irodalmi anyagot egyaránt 7 részre osztottam és az új ismétlési anyagot — a lényegre korlátozottan — közösen átvettük. Az elméleti ismeretet azonnal gyakorlati példával igazoltuk. Minden alkalomra többféle házi feladatot adtam. Így: nyelvtanból 3—4 feladat megoldása; a legfontosabb anyagrészeket kijelölés után megtanulni; egy olvasmány elolvasása; pár versnek könyvnélkül; 1—2 olvasmány tartalma, mondanivalója. Minden második alkalommal 1—1 rövid fogalmazás írása. A következő óra az írásbeli és szóbeli házi feladat számonkérésével kezdődött. Az írásbeli hibát közösen javítjuk. Minden részfeladatot külön leosztályoztam, a jegyeket és a következő házi feladatot (szóbelit is) beírtam a tanuló füzetébe, s ezt a szülővel láttamoztatni kellett. A házi feladatok számonkérése, ellenőrzése és megbeszélése után a következő napi tennivalót vettük át közösen”.

E nevelő (élővilág): „A korrepetálás alatt alkalmazott módszerek igen változatosak. Legdöntőbb azonban a magyarázat, a beszélgetés, s a tanult ismeretek állandó gyakorlása, ismétlése, rendszerezése, s főleg alkalmazása.”

L nevelő (magyar): „Alkalmazott módszerek: súlypontozás, azoknak az egységeknek kiválasztása, amelyeknél legnagyobb a baj: ezek gyakorlása.”

M nevelő (történelem): „A hetedik osztályos tananyagból a leglényegesebb részeket, 26 leckét jelöltem ki a korrepetálás anyagául. A korrepetálás 2 óráját a következőképpen szerveztem meg: Az első 20 percben az előző órán megbeszélte tananyagot számonkértem. A következő 20 percben tanári magyarázattal, rendszerezés segítségével átismételtük, megbeszélte a következő anyagrészeket. Ezután 10 perc szünetet tartottunk. A következő órán közös tanulás következett, hangosan, tanári irányítással, segítséggel. Az óra utolsó részében rendszerő topográfiai, időrendi kérdésekre kellett feleletet adni.”

D nevelőnél (magyar): Az egyes anyagegységeknek súlyponti részeit kiemelve haladtunk óráról-órára egy, az egész anyagot átfogó szempont szerint. Az írók életrajzában, műveikben a haladó mozzanatokot emeltük ki. Nem törekedtem az írói alkotások megbeszélésének a teljességére, a mű tartalom és forma egységében való elemzésére, csak a leglényegesebb tudnivalók tudatosítására: a mű keletkezése, mondanivaló, könyvnelküliek. Nyelvtanból fő hangsúly a mondatrészek felismerésén, s az ezekkel kapcsolatos helyesírási problémák tudatosításán, begyakorlásán volt.”

J nevelő (számтан): „A tanuló azért bukott meg, mert a közönséges törtékkel való műveleteket összekeverte, nem értette, ezért a 20 óra zömét a műveletek megértésére, majd begyakorlására fordítottam.

A rendelkezésemre álló 20 óra elegendő volt arra, hogy vele a közönséges törtékkel való műveleteket teljes mértékben megértessem, begyakoroltassam, most már nyugodtan lehet a hetedik osztályban tudására építeni.”

A korrepetálás szakszerűsége és tervszerűsége azt eredményezte, hogy a javítóra bukott 28 tanuló közül 26 sikeres vizsgát tett. Egy tanuló nem volt képes annyira megerősödni, hogy elégségest kaphasson, egy pedig egyáltalán nem járt korrepetálásra, a szülők sem tudtak odahatni, hogy megjelenjen, így osztályt kell ismételnie.

A javítóvizsgák megtartása után összegeztük tapasztalatainkat, melyeket az alábbiakban foglalhatunk össze:

1. Általános tapasztalatok:

A javítóvizsgák júniusra való előkészítése és megtartása sokkal eredményesebb az eddig folytatott gyakorlat szerint augusztus hónap végén megtartott javítóvizsgáknál.

A megelőző időszak, amely szeptember 1-től június 8-ig tarthat, nagyszerű lehetőségeket biztosít egyrészt a hátrányos tanulmányi helyzetben (és általában hátrányos, vagy veszélyeztetett helyzetben) levő tanulók tervszerű és célratorő megsegítéséhez, másrészt a nevelők, szülők és az érdekelt tanulók (azok közösségének) figyelmét, felelősségét ébrentartja, s a cél megvalósításában érdekeltté teszi őket.

Ezen túlmenően:

a) A javítóvizsgára bukott tanulók még a tanulás hangulatában, lendületében (semmit el nem felejtve) eredményesebben pótolhatják a felmerült hiányosságokat.

b) A buktató szaktanárok tudják egyedül, hogy a tanulók egyike-másika miért bukott el, hol van nála hiányosság, pótolni, megerősíteni való. Ennek tudatában szervezhetik meg a korrepetálási munkát.

c) Ezzel a módszerrel biztosítható annyi szükséges idő, amely a hiányok pótlására elegendő, de amennyit az eddigi gyakorlat szerint semmiképpen nem lehetett szakszerűen beállítani.

d) A javítóra bukott tanulók — az eddigi gyakorlat mellett — augusztusra azt is elfelejtették, amit egyébként tudtak, kikölkentek a tanulás hangulatából, lendületéből. Nyáron magukra voltak hagyatva, nem tanultak. Az augusztus hónapi tervszerűtlen, s zömmel szakszerűtlen korrepetálás nem hozhatta meg a kellő eredményt: a hiányok pótlását.

e) A júniusi javítóvizsgák esetében megszűnik a szülők gondja, aggodalma javítóra bukott gyermekeik felkészülését illetően, hiszen szaktanár (éppen az a szaktanár, aki egész évben tanította) foglalkozik gyermekével, s a tanárnak is érdeke, hogy munkája eredményes legyen.

f) A javítóvizsgák új rendjével megszűnik a szülők és javítóra bukott gyermekeik egész nyári feszült, ideges lelkiállapota, hangulata, de kizárja azt a sok surlódási lehetőséget is szülő és gyermek között, amelyet egy javítóvizsga előtti (július, augusztus) egész nyári szünet magában rejt.

g) Végül: a javítóvizsgák ezen új rendje (megelőzés, előkészítés stb.) — a tanulók korrepetáláson való rendszeres megjelenése esetében — feltétlenül pozitív eredménnyel zárulhat, mert a korrepetálásra biztosított 20, esetleg 24 óra mindenképpen elegendő ehhez. Erre pedig megvan a lehetőség június 8- és 30-adika között.

2. *Tanárok véleménye* is igen pozitív. A 14 javítóvizsgát előkészítő (korrepetáló) nevelő egybehangzó véleménye volt:

a) „Helyes, hogy minden szaktanár a saját tanítványát korrepetálja.”

b) „Mivel a tanulók nem sokkal az ismétlési időszak lezárása után bejárnak korrepetálásra, semmit nem felejtenek. Így a hiányos ismereteket a korrepetálás során pótolni lehetett.”

c) „A tanulók még benne vannak a tanulás lendületében, nem kell újra „belerázni” őket a rendszeres tanulásba.”

d) Mi ismerjük a bukottak hiányosságait, így sokkal alaposabban, elmélyültebben tudjuk azokat velük pótoltatni.”

e) „Az év végi sűrített munka után kétségkívül bizonyos megterhelést jelent nekünk nevelőknek, hiszen igen intenzív és komoly 18—20 órát töltöttünk el a tanulókkal. De meg vagyok győződve arról, hogy a befektetett erőfeszítésnek sokkal több eredménye lesz, mint az augusztusi korrepetálásnak, s a nevelő számára ez az első.”

f) „A tanulóval való egyéni foglalkozás, s az ehhez biztosított nyugodt légkör eredményezte, hogy elégséges eredményt tudjon felmutatni.”

g) „A javítóvizsgák június végén való megtartása igen helyes, a tanulókkal való egyéni foglalkozás igen eredményes. Oroszból javítóra bukott B. S. nevű tanuló a biztosított 20 óra alatt alaposan megtanult írni, olvasni, a szöveget érti. Ez pedig 5. osztályban a súlyponti kérdés.”

h) „A korrepetáló szaktanár nem érezheti hátrányos helyzetben magát a többi — a korrepetálásra igénybe nem vett — tanárral szemben, mert azok a korrepetálási időszak alatt az iskolai napköziben teljesítenek ugyanannyi ideig tartó szolgálatot. (4 fél napot; négyszer 5 órát).”

3. *Szülők nagy örömmel* és megnyugvással fogadták a javítóvizsga új rendjét. Hálásak, hogy az új eljárás mentesíti őket a javítóvizsga előkészítésével járó gondoktól, izgalmaktól. Nagy figyelemmel kísérték a korrepetálást, többen naponta érdeklődtek. Szigorúan ügyeltek arra, hogy a tanulók minden alkalommal pontosan megjelenjenek. A javítóvizsga befejezése után legtöbb szülő ígéretet tett, hogy a nyári szünetben biztosítja gyermeke számára az ismétlési, gyakorlási lehetőséget.

4. *Az érdekelt tanulók* egybehangzóan úgy nyilatkoztak, hogy a szaktanár ilyen formájú korrepetálása nagyon hasznos volt számukra. Sokat tanultak, megerősödtek, jobban megismerték tanárukat, megszerették a tárgyat, elsajátították a tárgy tanulásának helyes módját. Örülnek, hogy egész nyaruk felszabadult, mehetnek táborozni vagy dolgozni.

Gulácsy Zoltán

Szeged, III. ker. vez. igazgató

AZ ÉLŐVILAG TANTÁRGY FILMVETÍTÉSEINEK NÉHÁNY PROBLÉMÁJA

A filmet tárgyunk oktatási folyamatában a legkülönbözőbb helyen lehet beállítani. Történhet a vetítés: a témakör elején, az új anyag tárgyalásával egyidőben, témakör végén.